

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛІЦЕЮ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Т. І. Мацейків, канд. пед. наук, с. н. с.

Сучасна шкільна освіта зорієнтована на формування громадянських компетентностей, нових підходів до навчання, адже успішне виховання громадянина вимагає не лише знань та критичного розуміння себе і світу, а й набуття особистого досвіду участі в суспільному житті, взаємодії з іншими на засадах поваги та рівності, відповідальності за спільну справу, мирного вирішення конфліктів.

Важливість компетентнісної освіти школярів зумовлена новими соціально-політичними реаліями українського суспільства, пошуком спільних для громадян форм участі у політичних, економічних і соціокультурних процесах. Тому одним із основних соціальних замовлень школи є формування й розвиток здатності школярів до життя й діяльності в правовій демократичній державі.

Методика розвитку громадянської компетентності учнів на уроках історії України передбачає посилення в змісті навчання ролі громадянознавчих знань, що містяться в історичних курсах. Особливо велике значення має планове та системне накопичення учнями громадянознавчих понять, розуміння ними сутності суспільних відносин, політичних та соціальних процесів, громадянських і суспільних рухів, значення громадянських цінностей і загальноприйнятих норм поведінки в складних суспільно-політичних умовах.

Одним з важливих окремих завдань навчання учнів ліцею історії є розвиток їхніх громадянських умінь через систематичне застосування на уроках інтерактивних технологій, що максимально активізують позицію учня в навчанні. Накопичення громадянських умінь та навичок здійснюється в процесі засвоєння учнем відповідних знань про способи діяльності та їх застосування в спілкуванні з однокласниками шляхом спеціального педагогічного впливу.

До критеріїв визначення рівня сформованості громадянської компетентності учнів у навчанні історії віднесемо такі як глибина, системність, оперативність громадянознавчих знань; ступінь володіння учнями вміннями навчальної діяльності, критичне мислення щодо інтерпретації історичних джерел, вияв і захист власної позиції, розвиненість позитивного ставлення учнів до громадянських цінностей, мотивація до громадянських дій й громадянської активності та формування у себе рис громадянина.

Особливістю історії як навчального предмета є, з одного боку, необхідність розвитку в учнів громадянської компетентності з метою створення продуктивного середовища пізнання у навчальній діяльності, а з іншого – забезпечення формування особистості учня як активного учасника суспільного життя.

ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ ПРАЦЮВАТИ З ФОТОГРАФІЄЮ ЯК САМОСТІЙНИМ ІСТОРИЧНИМ ДЖЕРЕЛОМ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В ЛІЦЕЇ

П. В. Мороз, канд. пед. наук, с. н. с.

У ході дослідження теми “Методичні засади компетентнісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї” було визначено методичні умови організації роботи з візуальними історичними джерелами в навчанні учнів ліцею історії України.

До унікальних візуальних історичних джерел належать фотографії. Їх використовують для аналізу й інтерпретації конкретної історичної події, історичного процесу чи явища. Втім, автори підручників та посібників з історії досить часто фотографію недооцінюють і розглядають як ілюстративне доповнення до навчального тексту чи писемного джерела. Однак фотографія є самостійним об’єктом наукового дослідження, оскільки на ній фіксується інформація, зберігається та переноситься в часі й просторі.

Досліджувати фотографію як історичне джерело учні починають системно на уроках історії в 9 класі. Варто звернути увагу учнів на те, що фотодокументи за змістом і характером об’єктів поділяють на: а) сюжетні або події – зображують окремі моменти історичних подій, дії окремих осіб чи груп, факти життя; б) видові – фіксують зображення будівель, предметів побуту, пам’яток культури, заводів, фабрик, місцевості, явищ природи; в) портретні – зображують одну особу або групи осіб.

Безумовно, історичні фотознімки можна якісно проаналізувати й пояснити лише тоді, коли вивчати їх у певному контексті. Розпочинаючи роботу з фотодокументами як історичним джерелом, слід пояснити учням їх особливості. Зокрема, фотографії є результатом фотографічного процесу, де основний творчий момент полягає в пошуку і виборі композиції, освітленні і моменту (або моментів) фотознімку. Такий вибір визначається вмінням і навиком фотографа, а також його особистими перевагами і смаком, що характерно для будь-якого виду мистецтва.